

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Quæstio IV. Quis Judex in causa decimarum sit competens, si constat,
Laicis competere jus eas colligendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

cit. c. 13. non exigebatur juramentum calumniæ, sed malitiæ, quod longè diverfum est ab illò, ac etiam in causis spiritualibus exigì potest; imò et si in his causis juramentum calumniæ olim non exigetur, præstari tamen modò debet, sicut in causis profanis, juxta *c. 1. §. ult.*

de Fur. calum. & Clem. sæpè de V. S. & jam olim præstandum erat super exceptionibus postea emergentibus, vel quando præsumptio erat contra excipientem, ut cum Glossa ac alijs notat Panorm. in cit. c. 13. n. 19.

QUÆSTIO IV.

Quis Judex in causa Decimarum sit competens, si constat, laicis competere jus eas colligendi?

SUMMARIUM.

589. Status questionis proponitur.

590. Judex solum sacer est competens, si agitur de decimis laico in feudum concessis.

591. Tametsi agatur solum possessio.

592. Nec valet prescriptio vel consuetudo in contrarium.

593. Etiam de decimis pleno jure laico concessis judicat solum Judex Ecclesiasticus.

594. Decimæ etiam laicis concessæ percipiuntur titulo spirituali.

595. 596. 597. Occurritur contrarijs.

598. Quoad illas, quas ex permutatione habent laici, etiam laicus Judex est competens.

599. In dubio præsumitur, esse concessas in feudum.

600. Laicus conductor decimarum conveniri potest tam coram Judice laico.

601. Quàm coram Ecclesiastico.

602. Casu, quo solum Ecclesiasticus est competens, compromitti in arbitrum laicum non potest.

603. Nec in laicum jurisdictio prorogari.

604. Tametsi laico adsint assessores & consiliarij Clerici.

¶ **T**ametsi ea, quæ præced. questione dixi, procedant de laicis, sive isti à clerico sive à laico conveniantur: sunt tamen, qui tenent, admitti duntaxat posse casu, quo jus laici est dubium, aut

si constat, nullum ipsi jus competere; secus, si constet, decimas per investituram aliumve justum titulum in laicos translatas esse, vel si ex eorum quasi possessione immemoriali justus titulus præsumma-

sumatur; tunc enim, ajunt, illas censendas esse omnino seculares, ac computandas inter profana & patrimonialia bona, & idcirco licet de illis, ut de alijs bonis profanis, laico non nisi coram Iudice laico intentandam esse, sive ab Ecclesia, sive ab alio laico conveniantur. Quæ ut ritè examinentur, notandum est, duplici ratione Ecclesiæ auctoritate decimas in laicos transferri posse: primò per feudum, emphyteusin, vel locationem; secundò per privilegium & absolutam donationem, aut per permutationem, quando nimirum pro decimis Ecclesiæ accipit à laicis alia bona vel mobilia vel immobilia pro fundandis Beneficijs, Monasterijs &c. aut in compensationem sumptuum à laicis Principibus in bonum Ecclesiæ factorum aut faciendorum v. g. contra Hæreticos aut Infideles eam impugnantem. Hoc posteriore modo tradunt Hispani DD. Catholicis suis Regibus in regno Castellæ, Legionis, & Granatæ, concessas fuisse duas tertias decimarum, quas *novenas* dicunt, quia sunt duæ partes ex toto cumulo in novem partes diviso.

590 **A**ssert. I. Quando decimæ laicis in feudum concessæ sunt, solus Iudex sacer est competens. Ita cum Rota Rom. Theologi nullo ferè excepto omnes, teste Averdanno *Theauri Indici tit. 2. c. 6. §. 4. n. 57. & 58.* & ex Juristis Re-

buff. *q. 10. n. 35. & 36.* Solorzano *de Jur. Indiar. l. 3. c. 1. n. 44. & 60.* Aug. Barbof. *l. 3. Jur. Eccl. c. 26. §. 4. à n. 1. & de Offic. Par. c. 28. §. 4. n. 3.* Pet. Barbofa *in l. 35. ff. sol. matr. n. 44.* Freder. Sen. *consil. 245. n. 1.* Tondut. *de Prævent. Judic. p. 2. c. 25.* Alexand. *l. 1. consil. 79. n. 1.* Ruin. *l. 5. consil. 142. n. 22.* Jafon *l. 1. consil. 93. col. 1.* Gomet. *in c. ult. de Judic. n. 14.* Ripa *in c. 2. eod. Gratian. tom. 2. discept. c. 238. n. 61.* Cevallos *de cognit. per viam viol. q. 25. n. 25.* Cavalcan. *p. 7. decis. 22. à n. 17.* Oliva *cit. q. 38. n. 21.* Leander à SS. Sacram. *p. 3. tr. 5. disp. 10. p. 27.* Pirhing. *h. t. n. 163.* Leuren *For. Benef. p. 1. q. 497. n. 3.* Contrarium tenent Covarr. *c. 35. practic. n. 2. V. Tertio quoties.* Bellug. *in specul. Princ. rubr. 13. §. restat.* Rupel. *Instit. for. c. 25.* Molinæus *in consuet. Paris. §. 46. n. 16.* Fer. Valq. *c. 89. n. 6.* Cassan. *in consuet. Burg. rubr. des judges §. 6. n. 350.* qui tamen cum Rebuffo *q. 10. n. 39.* duntaxat allegant praxin Gallix & Hispanix, praxin verò privilegio Pontificio tumentur. Ratio est I, quia licet feudum datum secularibus sit seculari, dependet tamen à jure spirituali, nimirum à jure decimarum; hoc autem jus est spirituale, ut fatentur omnes & diximus *n. 573.* Cujus rei ulterior ratio est: quia, ut dicuntur Cavalc. *l. c. Cajet. de Simon. q. 1. in fin.* Gratian. *l. c. n. 61. & 62.* quando temporale se habet ad spiri-

spirituale tanquam ad suum antecedens, & à spiritali dependet, censetur etiam spirituale & Ecclesiasticum ratione connexionis: at sic se res habet, quando decimæ conceduntur in feudum, cum per hoc tantum transferatur dominium utile, directo manente penes Ecclesiam. II. Nullo Jure probatur, nec ulla suadet ratio, quòd quando Ecclesia decimas in feudum dedit laicis, voluerit pariter transferre in eosdem jurisdictionem cognoscendi de decimis; etsi enim privilegium Principis latè interpretandum sit *c. olim de V. S. l. Beneficium. ff. de Constit. Princ.* id tamen non procedit, quando privilegium derogat Juri communi (uti hoc privilegium derogaret) tunc enim strictè est interpretandum, ut docet communis & certa DD. teste Panor. *in c. 3. de Consang.* & patet ex *c. Sanè & c. Porrò de Privil.* Neque dum Princeps concedit unum privilegium, eo ipso concedit etiam aliud diversum; atqui diversa sunt privilegia posse laicos decimas colligere, & de iisdem posse judicare. III. Si Clericus vel Ecclesia feudum habet à seculari Principe, coram isto in causa feudi respondere debet *c. 6. & 7. de For. Comp.* ergo vicissim laicus coram Judice sacro, si feudum habet ab Ecclesia: quia hæc est natura feudi, ut vasallus respondeat coram domino directo, & tam parum Ecclesia eximere à suo foro cense-

tur laicum, cui feudum dat, quàm laicus Clericum; neque laicus melioris conditionis esse debet quàm Clericus. Quam rationem manifestam esse merito dicit Illustriss. D. Schmid *cir. semicent. 2. contr. 26. n. 6.* IV. Denique decimum & declaratum multoties fuit cum à S. Congreg. Episcop. tum à S. Congreg. Immunitatis, teste Pignatelli *tom. 2. consult. 48. n. 7.* causam decimarum feudaliæ à Judice Ecclesiastico decidendam esse. At declarationes Cardinalium sunt decisivæ & vim legis universalis habent, uti cum Rota Rom. & comuni DD. tenet Ridolphin. *p. 1. Praxis Judic. c. 7. n. 85.* ac post constitutionem Gregorij XIV. extra controversiam verum esse asserit idem Pignatelli *tom. 5. consult. 5. n. 30.* nemòque in dubium facillè vocat, quando hujusmodi declarationes sæpius & uniformiter super eodem articulo factæ sunt, ac secundum eas à Rota Romana judicatum constanter fuit: quorum utrumque in præsentī casu factum est. Ratio patet: quia uniformitas responso- rum & sententiarum super eadem causa stylum & praxin Curie inducit, uti notum est; stylus autem & praxis Curie jus facit, juxta *l. fin. C. de LL. & C. quàm gravi 6. de Crim. Falsi.* Cæterum assertio procedit de Feudo etiam improprio: nam etiam in hoc idem jus servatur, quod in Feudo proprio, ut tradit communissima DD. quam refert

Na

& se-

& sequitur Schraderus *cit. p. 10. sect. 1. n. 97. & sect. 5. n. 29.* Idem dicendum est de decimis laico in emphyteusin concessis aut locatis, ut ex Rotæ Rom decisione & rationibus fusè probat Diana *p. 4. 11. 1. resol. 56.*

591 **Affert. II.** Prædicta assertio non solum locum habet, si agitur Judici petitorio, v. g. si ex duobus laicis uterque prætendat jus decimandi; sed etiam, si agitur possessorio. Ita DD. *n. 584. 585. & 586.* allegati, estque communis sententia, quam latè propugnant Curt. Jun. *p. 7. de Feud. q. 6. à n. 23.* & Schrader *tr. eod. p. 10. sect. 1. à n. 58.* quòd causa possessorij feudalis terminanda sit coram domino feudi, sicut causa petitorij. Rationem dedimus *cit. n. 585. & 587.* & rationes contrarias dissolvimus *n. 588.*

592 **Affert. III.** Secluso privilegio Ecclesiæ non valet consuetudo, vel præscriptio, vi cujus Judices seculares ad se trahunt causas decimarum in feudum concessarum, tametsi ea agitentur inter seculares. Ita Azor *p. 1. l. 7. c. 25. q. 3. §. Hocposito.* Fagundez *l. 3. in 5. Præcept. Eccl. c. 5. n. 6.* Petr. Barbof. *l. c. n. 39.* Gratian. *l. c. n. 52. & 69.* Quin etiam ij, qui in dato casu jurisdictionem laico concedunt, se ferè tuentur solo privilegio Pontificio, quod Philippo Pulchro Galliarum Regi ajunt esse concessum. Addunt Azor, Fagundez, & Avendanno *l. c. c.* hinc

neque tolerantiam SS. Pontificis sufficere: quia iste, ut ajunt, non tolerat id, quod fit in tribunalibus Principum secularium, cum sapè reclamet; aut quid fiat ignorat; aut si scit & tacet, id facit invitus, & quia absque perturbatione Reipublicæ & majoris mali metu impedire non potest. Ratio porrò nostræ assertionis est: quia dicta potestas judicandi est sacra, ut constat ex dictis 3, sacra autem potestas & Jus acquiri laicis non potest consuetudine aut præscriptione, ut fatentur omnes, cum ejusdem sint incapaces, & capacitatem secluso privilegio Ecclesiæ, non det consuetudo & præscriptio, sed supponat.

Affert. IV. Tametsi decimæ ali-
cui laico concessæ fuerint non in
feudum, sed simplici & absoluta
donatione ac privilegio, solus ni-
hilominus Judex sacer de ijs cog-
noscere potest. Sic contra multos
sentiendum puto cum Suarez *cit.*
c. 38. n. 17. Azor *l. c.* Fagundez *l. c.*
n. 6. & 7. Germon. *l. 3. de sac. im-*
mun. c. 19. n. 9. Moneta *c. 8. q. 1.*
n. 15. §. quidem. & Ranbeck *l. c. n. 8.*
Ratio patet ex dictis *n. 590.* quia ta-
metsi fructus decimales donentur
laicis, jus tamen eos percipiendi
semper dependet à jure directo,
quod est penes Ecclesiam, eidem-
que manet connexum: ergo tan-
quam accessorium sequitur prin-
cipale. Accedit i. quòd jurisdictio
in causas decimales indubitatè
pertinet ad Judicem sacrum, quam
non

non censetur Ecclesia transferre in laicos solum per hoc, quod in eos transfert decimas. ut *cit. n. 590.* diximus, & sic non transfert, nisi in concessione decimarum id exprimat *arg. c. 3. de Capell. Monach. præcipue* cum per concessionem decimarum voluerit compensare merita secularium, aut subsidia iisdem conferre ad ipsam propugnandam: quem in finem sufficiunt & à laicis solum expetuntur proventus temporales, absque eo, ut necesse sit vel expediat ipsis concedi etiam jurisdictionem, quæ de se soli competit Ecclesiæ. Accedit 2. quod privilegij interpretatio pertinet ad concedentem *c. cum venissent de Judic.* Unde, uti observat Zypæus *de Jurisdic. l. 1. c. 39. n. 3.* videmus *tot. tit. de Decim.* quod tam Concil. Lateran. quam Pontifices plurima statuerint de decimis in laicos translatis. Ex quo patet, uti etiam ex *can. 3. 5. 6. caus. 10. q. 1. can. 55. 56. 57. & 59. caus. 16. q. 1. ac q. 7. can. 1. 2. 18. & 22.* quod Ecclesia sibi reservavit potestatem de iisdem judicandi.

594 Assert. V. Etsi concederetur verum esse, quod, ut modò dixi, multi tenent, de decimis judicare esse Judicis laici, si illæ laicis non in feudum, sed speciali privilegio & absoluta donatione concessæ sint, ne utiquam tamen sequeretur, quod nonnulli prætendunt, de decimis, quæ justo titulo sunt penes laicos, univèrsim ac absolutè judicare pos-

se Judicem laicum, eò quod, ut ajunt, hujusmodi decimæ sint omnino secularizatæ, & instar bonorum patrimonialium jure proprietatis & dominij absoluti à laicis possideantur. Ratio patet: quia prorsus gratis & contra veritatem asseritur, hujusmodi decimas omnino avulsas esse à jure spirituali, & tanquam bona patrimonialia in absolutum dominium laicorum transiisse. Nam certum est primò, quod Jura & DD. quando agunt de concessione laicis factâ ante sæpius allegatum Concilium Lateran. tantum faciant mentionem de concessione in feudum, ac idcirco supponunt, quod absolutè donatæ non fuerint, ut dixi suprà *n. 505. & 465.* ubi hanc in rem testimonium Frederici Barbarossæ Imperatoris produxi, ac constat ex *c. 7. de his que fiunt à Prælat. c. 2. & 3. h. t. in 6. c. 25. §. 2. eod.* Episcopi verò, saltem post illud Concil. Lateranense, non poterant illas in feudum laicis dare, multò minùs omnino alienare. Ipsi quoque SS. Pontifices rarè aut nunquam, saltem post dictum Concilium, eas Principibus & Magnatibus in feudum concesserunt: multò minùs legitur, quod eas absolutè donarint (nisi fortè Hispaniæ Regibus illas tertias, de quibus paulò antè *n. 589.*) sed aliquando solum concesserunt, & quidem duntaxat ad certum tempus, idque breve, pro aliqua præsentis vel urgente necessitate & impensis

belli sacri, ut constat ex ijs, quæ tradunt Petr. Gregor. l. 2. *Syntag. Jur. c. 20. à n. 3.* Em. Gonzal. in c. 19. b. 1. n. 5. Bern. van Espen p. 2. *Jur. Eccles. tit. 33. c. 4.* ac alij. Illud certè receptum est inter DD. ut mox dicam n. 598. in dubio præsumi res Ecclesiæ (quales sunt decimæ) potius in feudum esse concessas, quàm absolutè donatas. Certum est secundò, quòd illæ quoque decimæ, quas colligunt laici, percipiuntur titulo spirituali, cùm fideles non alio ex capite eas debeant & solvant, quàm quia sacra ipsis ministrantur ab Ecclesia, & in signum supremi dominij Divini ac agnitionem DEI ut auctoris omnium fructuum ac bonorum: qui titulus, ut patet, est spiritualis. Ea eodem hoc titulo percipiuntur decimæ, cùm accipere & dare sint correlativa, nec alio jure ac titulo accipi quid possit, quàm quo datur. Hinc, ut benè observant S. Thom. 2. 2. q. 87. a. 3. ad 3. & q. 100. a. 4. ad 3. & cum ipso Cajetan. idèmq; S. Doctor quodl. 2. art. 8. in fine, Sotus de Just. l. 9. q. 4. art. 3. ad 3. arg. & q. 7. a. 1. Bald. l. 5. consil. 274. n. 1. & in l. si usus fr. ff. de jure Dot. Petr. Barbof. ad l. 35. ff. sol. matr. n. 43. Covarr. l. r. var. c. 17. n. 5. Suar. c. 25. à n. 6. Azor p. 1. l. 7. c. 25. q. 11. ac cõmuniter alij, jus percipiendi fructus decimales semper manet penes Ecclesiam, & laicis solum conceditur, ut titulo & nomine ipsius illos colligant. Ex quo conse-

quens est primò, verum non esse, quod asserit Prænob. D. de Clingen-
sperg assert. 89. n. 1. de Decim. in Bavaria vix ullas decimas possideri à secularibus jure feudi à SS. Pontifice, sed præcisè jure proprietatis atque dominij absoluti: partim quòd hujus absoluti dominij probatio ne quidem in speciem asserri potest: partim quòd obstant, quæ modò dixi, cùm apertù sit, dominiù directum ac absolutù penes laicos esse nõ posse, si Ecclesia illud habet, & laici ejus duntaxat nomine fructus decimales percipiunt, præcipuè cùm jure duntaxat feudi laicis concessi sint. Sequitur secundò, Ecclesiasticum duntaxat Judicem in causa decimali esse competentem: quod etiam n. 560. ex ratione & plerorumque DD. auctoritate ostendi, quibus ij, qui contrarium tenent, solam consuetudinem opponunt, & hanc defendunt per privilegium Pontificium, vel per concordata cum Episcopis, ut in Belgio, teste Bern. van Espen p. 2. *Jur. Eccles. tit. 33. c. 4. n. 40.*

Neque obstat, si quis dicat, nulla obsequia à laicis decimatoribus tanquam vassallis Ecclesiæ præstari, & per consequens, eos decimas, quas percipiunt, in feudum non habere. Nam constat in primis, feuda quædam esse franca. Constat secundò ex dictis n. 465. concessas esse laicis decimas cum onere, ut Ecclesiam defenderent, & sic sua ipsi obsequia, ubi requisita fuerint, præsta-

præstarent. Constat tertio, præscribi illis obsequijs, quæ in concessione feudi requirebat Ecclesia, à laicis potuisse. Constat quarto, etiam de facto non esse liberos decimatores à quibusdam obsequijs Ecclesiæ præstandis, ut diximus n. 505.

196 Pariter non valet, si dicatur, laicos decimatores de suo jure disponere pro arbitrio juxta dicta n. 509. eosque hac ratione habere absolutum decimarum dominium, & consequenter cum hoc jus profanum sit, de eo cognoscere esse Judicis laici. Nam in primis arbitraria hæc & libera dispositio, nullo jure scripto, sed solâ consuetudine nititur: unde ex ea non debet nec potest præjudicium afferri jurisdictioni, quæ competit Ecclesiæ in causis decimalibus. Secundo tamen si concederetur, facultatem disponendi pro arbitrio de decimis concessam fuisse ab Ecclesia laicis, vel ab his legitimâ præscriptione aut consuetudine acquiri potuisse, neutiquam tamen sequitur, laicos absolutum jus decimarum habere, cum constet ex dictis n. 544. jus ipsum decimandi semper manere penes Ecclesiam, ejusque duntaxat nomine & titulo fructus à laicis percipi. Pariter non sequitur, datum aut acquiritum fuisse laico: Judici jus cognoscendi de decimis, ut constat ex dictis n. 590. 592. & seqq.

197 Hinc consequens est, verum non esse, quod absolutè & sine limita-

tatione asserit Aug. Barbosa in c. 5. de Foro compet. n. 6. coram Judice laico agendam esse causam, si laicus de utili tantum dominio rei Ecclesiasticæ aut de causis circa ipsum motis conveniatur; & quod asserit Valascus tom. 2. consult. c. 134. n. 13. dominium utile rei Ecclesiasticæ esse profanum, & debere judicari legibus laicorum. Auctores, quos allegant, non id dicunt, quod ipsi asserunt, sed tantum loquuntur de quibusdam Statutis laicorum non præjudicantibus Ecclesiæ jurisdictioni ac juribus; in specie verò de Statuto excludente feminas ab emphyteusi, quod ajunt procedere etiam de emphyteusi Ecclesiastica. Ex quo neutiquam sequitur, quod illi duo Doctores prætendunt. Ipse Barbosa l. c. n. 590. quoad decimas laico in feudum concessas contrarium asserit, & cum communi aliorum tenet, solum Judicem Ecclesiasticum tunc esse competentem, quamvis agatur de utili laicorum dominio.

Assert. VI. Si decimæ in sæcu- 598
larem Principem auctoritate SS. Pontificis translatae sunt contractui permutationis, quia videlicet seculares re alia vel æqualis vel majoris valoris eas compensarunt Ecclesiæ, causa hujusmodi decimarum tractari potest à Judice laico. Ita Azor l. 7. c. 25. q. 3. in fine. Tanner. cit. q. 3. in fine. Fagundez. cit. c. 5. n. 7. Moneta cit. c. 8. q. 1. n. 15. Et qui- dem. Leander l. c. q. 28. Gratian.

Nn 3 l. c. n.

l. c. n. 83. nec invenire licuit quempiam dissentientem: Ratio patet: quia in tali casu decimæ absolutè transferuntur in laicum, fiuntque bonum profanum, cum maneat Ecclesiæ suum jus integrum in re subrogata & permutata, adè ut hæc sortiatur conditionem decimarum, in quarum locum ipsa est substituta. Hæc tamen assertio (quod benè notandum est) non patrocinator laicis trahentibus ad suum forum causas decimales. Neque enim dicere possunt, decimas, quas colligunt laici, in ipsos translatas per contractum permutacionis, & sic omnino secularizatas, seu profanas redditas fuisse. Nam in primis decimæ, saltem pleræque, in feudum duntaxat laicis concessæ sunt, ut constat ex dictis *n. 594.* ac æquiparantur jurisdictioni, ut ex Bertach. & Baldo observat Moneta *cit. §. Et quidem.* Jurisdictio autem propriè conceditur in feudum, ac in dubio præsumitur feudalis, saltem si ab Ecclesiæ concessa est: quin universim res Ecclesiæ in dubio censentur potiùs infeudatæ, quàm simpliciter donatæ, aut permutatæ, ut post Baldum, Jason. Ruin. Alciat. Curt. Jun. ac alios tradunt Gabriellus *l. 3. tit. de Feudis concl. 3. n. 4.* Menoch. *l. 3. præsumpt. 91. à n. 59.* Intrigol. *tr. de Feud. q. 43. à n. 78.* & Moneta *l. c.* quia natura rerum Ecclesiæ est, ut non possint alienari, sed faciliùs in feudum concedantur: unde po-

tiùs præsumitur infeudatio, quàm libera concessio, ut discurret Menoch. *n. 60.* Accedit, quòd nulla profus sit ratio dicendi, decimas ex permutacione ad laicos pervenisse. Nam Ecclesiæ causam non habet contractu oneroso eas alienandi & permutandi cum latifundijs aliisque bonis vel immobilibus vel mobilibus laicorum, cum regulariter utilius ipsi sit habere decimas, quàm alia bona quòd earum proventus est stabilis, & litibus, impensis, curæ administrationis &c. minùs subjectus, quàm aliorum bonorum. Hinc nemo faciliè invenit aliquod instrumentum, quo hujusmodi permutacio facta esse probetur. E contrario innumera extant instrumenta, quibus evincitur, Principes ac Magnates sua bona liberaliter & absque ulla compensatione Ecclesiæ pro Monasteriorum, Cathedralium ac Collegatarum Ecclesiarum, Beneficiorum, aliisque pijs foundationibus donasse, nec aliud inde commodum percipisse, quàm Juris Advocatix & Patronatus, vel certè modicam duntaxat pensionem & censum annuum in signum gratitudinis, ut vel solam Hundij Metropolitim Salisburgensem legenti patebit.

Duo ex modò dictis necessariò sequuntur. Primum est, quòd si laici prætendant, se decimas habere ex donatione Ecclesiæ, vel permutacione, ac propterea earum causam esse profanam & fori laici, id pro-

probare teneantur, cum præsumptio stet contra ipsos, videlicet decimas esse feudales, seu in feudum concessas, uti cum allegatis DD. notat Bern. van Espen p. 2. *Fur. Eccl. tit. 33. c. 4. n. 41.* Alterum est, vanum esse & omni fundamento destitutum assertum, jam supra n. 594. rejectum, quando videlicet dicitur, decimas, quas percipiunt laici, esse omnino secularizatas, & plenum earum ac absolutum ipsos dominium habere, sicut aliorum bonorum allodialium: in dubio enim, ut dixi, præsumitur, quòd sint solum in feudum concessæ, & consequenter ut locum haberet illud præteritum dominium absolutum, probari deberet, illas ex permutatione in laicos transiisse: quod probari nunquam poterit & sic sua Ecclesiæ privativa in causas decimales jurisdictionis inconcussa stabit juxta dicta n. 590. & seqq.

600 Assert. VII. Laicus Conductor decimarum conveniri potest coram Judice laico, nisi inter ipsum & locatorem expressè convenerit, ut conveniri nequiret, nisi coram Judice sacro, aut tantum coram isto de consuetudine loci conveniendus sit. Procedit assertio etiam tunc, quando actor seu locator est Clericus. Ita tradunt DD. communiter cum Covarr. c. 3 s. pract. n. 2. §. quinto. Gutier. l. 3. pract. q. 26. n. 10. Gratian. l. c. n. 11. Fagundes cit. l. 3. c. 5. n. 11. contra Azor. l. c. q. 6. Diana p. 1. tr. 2. resol. 94. Lean-

drum l. c. q. 32. qui cum Raphaële de Torre & Tannero tenent, solum Judicem sacrum adiri posse. Ratio communis sententiæ patet ex dictis n. 581. quia hinc, ut ponimus, agitur non de jure, sed de solo facto, eoque liquido: non enim causa movetur, ut colonus decimam, sed ut conductor decimæ laicus, qui vi contractus jam percepit fructus, pretium conductarum decimarum solvat. Neque valet, si pro Azorij opinione obijciatur, quòd merces locationis subrogetur ipsis decimis, subrogatum autem sapiat naturam ejus, cui subrogatur; cum ergo cognitio de decimis pertineat ad Judicem sacrum, hujus pariter esse cognitionem in causa mercedis: constat enim ex dictis n. 581. posse laicum cognoscere de facto ipsarum decimarum; poterit igitur à fortiori adiri, si solum agitur contra earum conductorem, ut hunc ad solutionem mercedis compellat.

Assert. VIII. In casu modò posito adiri potest etiam Judex Ecclesiasticus, ut contra Covarr. & Gutier. ll. cc. ac Oliva cit. q. 38. n. 25. tenent Germon. de sacr. immun. l. 3. c. 19. n. 97. Gratian. l. c. n. 10. & 81. Aufser. de Potest. laic. super Eccl. Reg. 4. fallent. 19. & 27. Frid. Sen. consil. 245. Moneta c. 8. q. 1. n. 17. ac, isto teste, communiter alij, estque assertionis veritas manifesta ex *can. Indicium s. dist. 89. & c. Cum sit 8. de Foro comp.* Ratio est:

est: quia etsi hujusmodi quæstio sit facti, oritur tamen ex decimarum jure, cujus cognitionem ad Judicem sacrum spectare manifestum est, qui propterea non est incapax cognoscendi de facto, quod ex jure spirituali oritur: præsertim cum venerabilium Ecclesiarum rectores suos malefactores possint, sub quo maluerint Judice (sacro videlicet vel sæculari) convenire, ut dicitur *cit. c. 8.* Neque obstat, quod Covarr. & Gutier, objiciunt ex *c. si Clericus s. de Foro comp.* laicum à Clerico conveniendum esse coram Judice laico: quia ibi est sermo solum de casu, quo laicus convenitur de rebus, quas Clericus præterdit esse Ecclesiæ, laicus verò ex probabili causa asserit esse suas; hæc autem sermo est de re, quæ etsi propriè spiritualis non sit, consequitur tamen ad rem spiritualem, & ad jus decimandi, quod certum est esse penes Ecclesiam; neque laicus, ut ponimus, negare potest, se eam Ecclesiæ debere. Hinc post Cardin. Panor. Butr. Felin. ac communem aliorum tradunt Gratian. *l. c. n. 17. ac 18.* & Moneta *l. c.* universim laicum conveniri posse coram sacro Judice ex locato, legato, similiq; actione personali, quæ aliquo modo respiciat rem ipsam Ecclesiasticam; quòd tunc, ut ajunt, actio non sit merè personalis, sed concurrat cum reali, ac idcirco propter concursum realis traha-

tur ad ejus naturam, juxta *l. 86. §. si tu ff. ad l. Falcid.*

Assert. IX. Quando solus Ju-⁶⁰²
dex Ecclesiasticus in causa decimarum est competens, uti est in casibus relatis *n. 573. 574. 577. 578. 579. 580. 584. 585. 587. 590. 591. 593. 594.* non potest in laicum arbitrum compromitti. Ita Cardin. *consil. 94. Borell. tr. de Compromiss. §. 1. gloss. 2. n. 324. Et §. 2. gloss. 1. n. 72. Selva de Benefic. p. 2. q. 23. col. 3. v. 6. Gratian. l. c. n. 38. Moneta c. 8. q. 1. n. 20. Gilhaufen in arb. Judic. Civ. c. 1. p. 3. §. 3. n. 3. Lanfranc. de Compromiss. tr. 3. n. 24. Redoan. de reb. Eccl. c. 64. à n. 8. Hunn. Fur. Can. tit. 2. c. 7. num. 13.* ac re ipsa omnes DD. communi consensu tradunt, in causis privativè ad Judicem sacrum pertinentibus tam parùm laicum arbitrum quàm Judicem adiri posse: estque apertè definitum *c. 2. de Judic.* ubi decernitur, ut laici Ecclesiastica negotia tractare non præsumant: *c. 3. eod.* ubi decisio causæ Juris Patronatûs solis Ecclesiasticis competere dicitur, eò quòd sit connexa spiritualibus causis: ac *c. 8. de arbitris*, ubi generaliter prohibetur, ne super rebus spiritualibus, id est, ad Judicium Ecclesiæ privativè pertinentibus, compromittatur in laicum. Et quamvis Covarr. *de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 2.* & Gratian. *l. c. n. 42.* cum Alexandro, Felino, Anchar. Ruino, Mandos.

Mandof. ac alijs existiment, posse in his causis laicum esse arbitratorem, videtur tamen melius id negari à Borello *cit. glossa 1. n. 82.* Barbatio *inc. 2. de Judic. n. 3.* Moneta *l. c. n. 29.* post Panorm. Roman. ac alios: quia *cit. c. 2.* omnino prohibentur laici negotia Ecclesiastica tractare, præsertim quæ spiritualia esse noscuntur. Et quamvis verbum *tractare* non excludat nudum ministerium, excludit tamen causæ cognitionem & decisionem. Duo tamen hic concedimus. Primum est, posse compromitti in laicum simul & Clericum, aut in Clericum & duos laicos, si accedat auctoritas Episcopi ejusmodi compromissum permittentis, ut constat ex *c. 9. de arbitris.* Esse verò Episcopi auctoritatem necessariam, cum communi DD. fusè tradunt Barbosa *inc. cit. c. 9. à n. 3.* Emman. Gonzal. *inc. 8. eod. n. 6.* ac sumitur ex *eod. c. 9.* ubi illud arbitrium fuit admissum, quia auctoritate Archiepiscopi fuerat approbatum. Alterum est, posse compromitti in laicum, si non de ipso jure decimarum, sed solum de fructibus agatur, ut sumitur ex *c. vestra 2. de locat.* Ratio est: quia fructus decimales laicis locari possunt, ut constat ex dictis *n. 492. & 493.* ac super iisdem transigi potest, ut supra dixi *à n. 317. & à n. 429.*

603 Assert. X. De causis decimarum, in quibus solus Judex sacer est competens, non potest cognos-

cere laicus, tamen si partes in ipsum consentiant. Sic cum communi tradunt Gratian. *l. c. à n. 34.* & Menoch. *l. 3. consil. 268. à n. 18.* contra Cravettam *consil. 258. n. 4.* qui Anchar. *consil. 98. col. 1.* malè allegat. Ratio patet: quia partes suo consensu Judici non suo non possunt prorogare jurisdictionem, cuius ipse capax non est: neque enim prorogatio est collatio jurisdictionis de novo, sed solum extensio; ac idcirco Judex, in quem consentiunt, debet antecedenter habere talem jurisdictionem, qualem ex genere suo requirit causa, ad quam decidendam ipsi fit prorogatio, videlicet spirituales, si ad spirituales causam fit prorogatio; criminales, si ad criminales &c. ut cum Bart. *ad l. 1. ff. de Judic. n. 9.* tradit communis, atque sic intelligunt legem *Privatorum 9. C. de Jurisdict.*

Assert. XI. Curia Principum 604 secularium cognoscere nequeunt de decimis, tamen si inter Assessores & Consiliarios sint Clerici. Ita Rebuff. *q. 10. n. 36.* Gratian. *cit. c. 238. à n. 35.* Fagundez *l. c. n. 4.* Azor *l. c. q. 2.* aliique, nemine dissentiente. Ratio patet: quia juxta *c. 31. h. t.* initium considerandum est; initium autem jurisdictionis illi habent à Principe seculari, qui cum jurisdictionem sacram non habeat, nec laicis nec Clericis eam dare potest. Et quidem, uti notat Rebuff. *n. 37.* assertio procedit, si ve in-

ter Clericos agatur sive inter laicos, sive principaliter sive solum incidenter: quia juxta *c. Tuam 3. de Ord. cognit. c. 2. de Fur. calum.* ac *Clem. Dispensiosam de Judic.*

Panor. & DD. *ibi*, laicus de Ecclesiasticis rebus cognoscere nullo modo potest, nisi à SS. Pontifice potestatem habeat.

QUESTIO V.

Quis sit Iudex competens in Causa Decimarum juxta Concordata & Statuta Bavariae.

SUMMARIUM.

605. Verba Concordatorum recitantur.
 606. Solus Iudex Ecclesiasticus est competens, si Clericus est reus.
 607. 608. Solvuntur opposita.
 609. Solus item Ecclesiasticus est competens in dubio, utrum decimae sint laicales.
 610. Item, si concessae sunt in feudum aut emphyteusim.
 611. Nec non in causa possessionis a mixta habente causam proprietatis.
 612. Et quando Parochus agit etiam contra laicum possessorio adipiscenda.
 613. Iudex etiam laicus est competens, si agitur possessorio retinenda vel recuperanda, & causa proprietatis non concurrat.
 614. Aut, si decimae ex causa permutationis in laicos translatae sunt, vel absolutae donatione.
 615. Aut, si de solo facto agitur.
 616. Ita tamen, ut etiam Ecclesiasticus Iudex sit competens.
 617. Refellitur opinio contraria.
 618. Adiri Iudex Ecclesiasticus potest, tamen si decimae effectae sint juris laici, & sit inter laicos.
 619. Occurritur contrarijs.
 620. Decimae à laicis ad Ecclesiam reversae resumunt primae naturam.
 621. Etiam absque voluntate laicorum.
 622. Conveniri nequit Clericus coram laico, tamen si decimae habeat titulo patrimonij.

605 **D**E Iudice causarum Decimarum quae hactenus dicta sunt, procedunt juxta Jus commune. Ab isto cum non nihil recessum sit per Concordata, inter Serenissimos

Bohae Duces ac Episcopos, qui in illa sunt Ordinarij, praesente & approbante Legato Pontificio Anno 1583. inita, idcirco quid vi horum Concordatorum circa jurisdictionem